

програми державної підтримки, гранти мають бути розраховані переважно на середні та малі підприємства.

### **Література.**

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. Киев: МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. 448 с.
2. Лупенко Ю.В., Захарчук О.В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. №11. С. 9-18.
3. Мацибора Т.В. Інвестиційний потенціал аграрного сектору України: формування та розвиток. *Економіка АПК*. 2020. №6. С. 49-57.
4. Михайлов А.М. Фінансові інструменти формування інвестиційних ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. *Економіка АПК*. 2019. № 3. С. 52-60.
5. Ходаківська О.В., Могильний О.М. Неоліберальні підходи до формування моделі ринкового обігу земель: завищені очікування та реальність. *Економіка АПК*. 2019. № 9. С. 6-18.
6. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09. 1991 р. № 1560-ХІІ. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

## **НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ ПРОСТОРАХ**

***ДУГІЄНКО Н.О., к.е.н., доцент, ДУГІЄНКО О.Е., студент  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Сучасний світовий розвиток характеризується співіснуванням процесу глобалізації, з одного боку, і зростанням регіональної або субрегіональної інтеграції – з іншого. Обидва ці явища беруть свій початок з другої половини ХХ ст., але у ХХІ ст. вони наповнилися новим змістом, що дозволило виділити в процесах глобалізації принципово новий, сучасний етап, а стрімке зростання інтеграційних угруповань позначити як другу хвилю регіоналізму або як «новий регіоналізм». Ці відмінності та особливості диктують необхідність розгляду процесів глобалізації та регіоналізації з нових позицій, що дозволяють адекватно оцінити зміни, що відбуваються в глобальній економіці в інтересах розробки ефективної стратегії розвитку України. Процеси глобалізації та регіоналізації через характерні для них

сприятливі можливості і ризики знаходяться в центрі суспільної уваги і наукових дискусій і викликають найрізноманітнішу реакцію у всіх сферах світового співтовариства.

Варто зазначити, що процеси глобалізації, тобто все більшої взаємозалежності громадян і держав у сучасному світі, є викликом для багатьох національних держав, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного та культурного розвитку. Глобалізацію можна представити як процес розширення, поглиблення та прискорення світового співробітництва, який зачіпає всі аспекти соціального життя – від культурного до кримінального, від фінансового до духовного [1]. Безперечно, глобальна інтеграція несе значну кількість благ, зокрема переваги міжнародного поділу праці, ефекти масштабу та розповсюдження інновацій. Глобалізація має позитивні риси, які розкриваються через свободу вибору, а саме глобальним переміщенням товарів, послуг, інновацій, капітальних і трудових ресурсів [2]. Однак у взаємопов'язаності національних економік можна простежити й негативні наслідки у політичному аспекті, зокрема, зростає політична нестабільність та ризик порушення або втрати національної безпеки країн. Вчені, які критикують глобалізаційні процеси зазначають, що з розвитком глобалізації збільшується рівень бідності в країнах, відбувається руйнація національних культур та погіршується стан навколишнього середовища [3].

Україна не є винятком, і під впливом глобалізаційних процесів, відбувається низка тенденцій, які стають для нашої економіки викликами. Серед них можна виділити: відставання від розвитку новітніх технологій, загострення соціально-економічних диспропорцій серед населення, наявність екологічних проблем, наявність активних процесів «офшоризації» іноземного капіталу. Всі ці виклики потребують виваженої стратегії державної політики та формування механізму регулювання економіки з урахування негативних тенденцій глобалізації [4].

Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежать від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний та людський потенціали, рівень економічного та науково-технологічного розвитку, напрям спеціалізації (в регіональному та світовому масштабах), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

Варто зазначити, що процеси глобалізації в Україні йдуть швидко. Так, зростання обсягів міжнародної торгівлі, переорієнтація

торгівлі на нових партнерів, збільшення міграції та, відповідно, трансфертів, зростання туристичного потоку в Україну та міжнародного туризму українців свідчать про активізацію процесів інтернаціоналізації. Проте нова якість глобалізації полягає не тільки в тому, що підвищується рівень взаємозалежності держав, але й в тому, що фактично послаблюється внутрішній суверенітет держав. Глобалізація обмежує можливості урядів окремих країн самостійно розв'язувати проблеми, які стосуються їх національних територій [5]. Таким чином, Україна може сподіватися посісти належне місце у світових інтеграційних процесах, отримавши суттєві переваги, такі як використання новітніх досягнень науково-технічного прогресу, участь у світовому розподілі праці на основі аналізу власних можливостей та створення сприятливого правового та інфраструктурного середовища; збільшення туристичного потоку та обсягів прямого й портфельного іноземного інвестування. Проте для отримання таких результатів перш за все необхідно сформувати національну господарську багаторівневу модель, в якій кожна складова посилюватиме свій вплив на загальний позитивний ефект від активізації інтеграційних процесів. Реалії глобалізації змушують кожну державу чітко визначитися із своїм геополітичним вибором. Особливо це стосується України, яка за своїм корінням є суто європейською державою.

Рівень глобалізації України має середні позиції серед країн світу. На характер розвитку економіки нашої держави впливають основні глобальні процеси. Серед них можна виділити такі:

1) Розвиток багатополісної системи економічного домінування, поява нових центрів впливу, а саме Китаю та Індії. Згідно з прогнозами дослідників у 2050 році Китай значно випередить США за економічними показниками, виробляючи понад 30,6 трлн. дол. У четвірку передових держав також увійде Бразилія, а Мексика та Індонезія посядуть сьоме та восьме місця відповідно [6].

2) Зменшення ступеня впливу міжнародних організацій. Згідно з оцінками експертів поступово послабне роль Європейського Союзу. Його місце посядуть країни Великої вісімки (Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Росія, США, Франція, Японія) та Група двадцяти (форум міжнародних нарад міністрів та глав центральних банків, які презентують 20 найбільших економік світу).

3) Збільшення потреби в коштах. Дефіцит ресурсів приводить до боротьби за них, зокрема збройних конфліктів.

4) Фінансіалізація (монетизація) стала основною причиною глобальної фінансової кризи. Вона змінює пріоритети розвитку. Це

процес вливання в економіку великого обсягу фінансових ресурсів перш за все за рахунок емісії боргових цінних паперів та похідних фінансових інструментів.

5) Акцент виробничих потужностей в країнах, що розвиваються.

6) Боротьба за ринки збуту продукції.

7) Перехід до ресурсозберігаючого та екологічного способу виробництва.

Вказані чинники, глобальна фінансова криза та внутрішній стан України привели до гальмування процесу модернізації нашої держави та поглиблення рівня технічної відсталості, зробили її надзвичайно залежною від зовнішніх ринків, тому Україна нині не має достатньо ресурсів, щоби забезпечити конкурентоспроможність своєї економіки.

Зазначимо також, що з метою оцінки глобалізаційних процесів в Україні доречно проаналізувати Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index, GCI). В основу рейтингу GCI покладено 113 індикаторів, з урахуванням яких сформовано 12 контрольних показників (інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, відповідність бізнесу сучасним вимогам, інновації) за трьома основними групами субіндексів [7]: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності», «Інновації та фактори вдосконалення». Україна програє середнім оцінкам розвинених країн ЄС за всіма складниками конкурентоспроможності. Найбільше відставання спостерігається за складниками «інституції», «інфраструктура», «технологічна готовність», «відповідність бізнесу сучасним вимогам», «інновації». Конкурентоспроможність України за 2004–2019 рр. не потерпіла значних коливань та змін. Найкраще місце в рейтингу Україна посідала в 2006–2007 рр. (69-е). У 2019 р. – Україна посіла 85 місце зі 141 [8].

Україна останнім часом регресує за більшістю показників Індексу глобальної конкурентоспроможності. Це пояснюється невіршеними внутрішніми та зовнішніми проблемами, до яких, зокрема, належить збіг об'єктивних обставин: світова фінансова криза, політична криза органів влади. Основними механізмами підвищення конкурентних переваг країни є здійснення внутрішніх реформ (освітньої, медичної, пенсійної, земельної, судової; запланована приватизація державних підприємств тощо) та трансформація

векторів зовнішньоекономічної політики. Запорукою високої конкурентоспроможності України на міжнародному рівні є підвищення ефективності та продуктивності багатогалузевої національної економіки, яка повинна спиратися на потужну технологічну, наукову та інвестиційну базу.

Отже, для України глобалізація та регіоналізація є, з одного боку, серйозним викликом, а, з іншого – дають шанс підвищити конкурентоспроможність національної економіки та відновити втрачені позиції в світі. В обох випадках Україна повинна адаптуватися до цих процесів і зайняти гідне місце в глобальній економіці. В інтересах України – формування багатополісної зовнішньоекономічної політики, участь регіональних блоках зі своїми зонами тяжіння і впливом.

### Література.

1. *Глобальные трансформации: политика, экономика, культура* / Д. Хелд и др. Москва, 2004. 576 с.
2. Червінський А., Шутини М. Глобалізація: Україна залишається напіввідкритою і напівпрозорою. *Україна Business*. 2004. № 16. С. 4–5.
3. Frankel J. *The Environment and Globalization*. Cambridge : MA, 2003. 152 p.
4. Sokolova L., Veriasova G., Sokolov O. Scientific and Methodical Support for Enterprise's Competitiveness Increase under Conditions of Marketing Orientation. *Slovak international scientific journal*. 2018. № 16. Vol. 1. P. 15–17.
5. Шейко І. А. Оцінка поточного стану та перспектив розвитку глобалізаційних процесів в Україні. URL: [http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21\\_2\\_2018ua/30.pdf](http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/30.pdf)
6. Стройко Т.В. Удовіченко О.Р. Розвиток української економіки в умовах глобалізації: уроки ірландського досвіду. URL: [http://economyandsociety.in.ua/journal/19\\_ukr/35.pdf](http://economyandsociety.in.ua/journal/19_ukr/35.pdf)
7. Окара Д. В. Дослідження розвитку України на підставі індексу глобальної конкурентоспроможності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 84-90.
8. Рейтинг стран мира по индексу глобальной конкурентоспособности. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index>